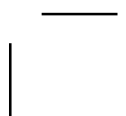
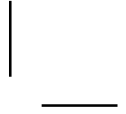
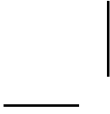


A/W — 1



AW — 2



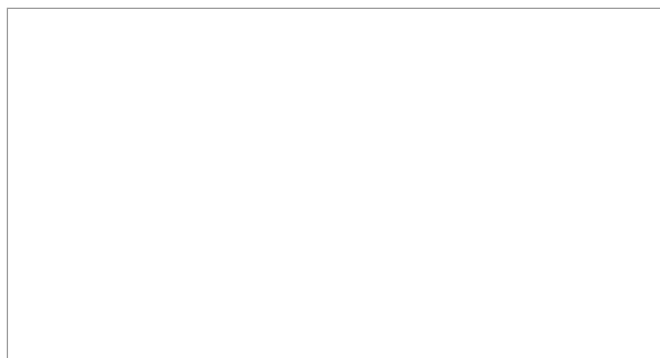
การพระศาสนา

พุทธทาสภิกขุ

พุทธทาสธรรม(๑)

การพระศาสนา

พุทธทาสภิกขุ



พิมพ์ครั้งแรก ธันวาคม ๒๕๔๕

พิมพ์และจัดจำหน่าย

สำนักพิมพ์สุภาพใจ

๑๔/๓๔๙-๓๕๐ หมู่ ๑๐ ถ.พระราม ๒ (ซอย ๓๘)

แขวงบางมด เขตจอมทอง กทม. ๑๐๑๕๐

โทร. ๐-๒๔๑๕-๒๖๒๑, ๐-๒๔๑๕-๖๕๐๗, ๐-๒๔๑๕-๖๗๙๗

โทรสาร ๐-๒๔๑๖-๗๗๔๔

ราคา ๑๒๐ บาท

การพระศาสนา

พุทธทาสภิกขุ



สุขภาพใจ

AW — 6

Thomas Zornbach



สารบัญ

อุณหิสสวิชโยวิจยภถา (ต่อ)	๑
จุดตั้งต้นของความทุกข์อยู่ที่ตัวกู-ของกู	๗๑
รูปโครงของพุทธศาสนา	๑๐๗
เข้าใจพุทธศาสนาให้ถูกต้องจะไม่ขัดกับศาสนาใด	๑๒๗
การถือศาสนา กับ การถึงธรรม	๑๖๑

AW — 8



อุณหิสสวิชโยวิจยกถา (ต่อ)

จาก ธรรมโฆษณของพุทธทาส “**ขุมมุล้ออายุ เล่ม ๑**”
หมวดที่ ๕ ชุดรวมเรื่องปิกนกะ อันดับที่ ๔๒ ก. บนพื้นแถบสีม่วง

AW — 10



บนเขาพุทธทอง กัณฑ์คำ

๒๗ พ.ค. ๒๕๐๙

๓/๒๕๐๙

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺสฯ

ธรรมเทศนาเป็นปูพพาปรลัมดับ สืบต่อจากธรรมเทศนาในตอนบ่าย. ธรรมเทศนาในวันนี้ ปรารภความไม่ประมาท เกี่ยวกับอายุ, เกี่ยวกับการล่วงไปของอายุ ดังนั้นสิ่งใดที่จะให้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความล่วงไปของอายุ โดยความไม่ประมาทแล้ว ก็จะได้นำมากล่าวในวันนี้ ให้ครบถ้วนบริบูรณ์.

เรื่องภูมิทั้ง ๔

ในโอกาสต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงสิ่งที่เรียกว่า ภูมิทั้ง ๔ มีอยู่คือ : กามาวจรภูมิ รูปาวจรภูมิ อรูปาวจรภูมิ และโลกุตตรภูมิ. ตามที่สอนกันอยู่ทั่วไป ในโรงร่ำโรงเรียนนั้นสอนกันว่า : กามาวจรภูมิ หมายถึงโลก หรือ ภาวะของสัตว์ ที่มีความ



ปรารถนากาม ได้แก่พวกมนุษย์พวกเทวดา ในชั้นกามาวจร. *รูปาวจรภูมิ* นั้น หมายถึง *พวกรูปพรหมในพรหมโลก*. *อรูปาวจรภูมิ* นั้น หมายถึง *พวกพรหมที่ไม่มีรูปในพรหมโลก*. และ *โลกุตตรภูมิ* นั้น หมายถึง *พระอริยเจ้าทุกจำพวก*.

มีคำอธิบายกันว่า *กามาวจรภพ* นั้น ก็คือ *โลกมนุษย์ โลกเทวดา*. *รูปาวจรภพ*, ก็คือ *พรหมโลก*. *อรูปาวจรภพ* ก็คือ *พรหมโลกที่ไม่มีรูป*. ส่วน *โลกุตตระ* นั้น *ไม่มีภพ*, จึงไม่ได้พูดถึง. แต่เมื่อเอาคำว่า “ภูมิ” เป็นหลักแล้ว ก็พอจะกล่าวได้ว่าสิ่งทั้ง ๔ นี้ ไม่ได้เป็นของที่ซ้ำกันเลย และยังสูงต่ำกว่ากันด้วย.

คำอธิบายนั้นจะผิดถูกอย่างไร ก็แล้วแต่ผู้ใดจะวินิจฉัย; เพราะอธิบายเช่นนี้ ไม่มีในรูปของพระพุทธรักษา, หรือไม่มีในพระไตรปิฎก; เป็นคำอธิบายของพระอาจารย์ในชั้นหลังทั้งนั้น, อย่างมากที่สุดก็เพียงแค่อรรถกถา.

ภูมิทั้ง ๔ อาจพิจารณาเห็นได้ ในชีวิตของแต่ละคน

นี้มีทางที่จะพิจารณากันเป็นอย่างอื่น ก็ควรจะได้, เพื่อความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับภูมินี้เป็นพิเศษออกไป. เกี่ยวกับเรื่องนี้เราจะตั้งข้อสังเกตว่า คนเราคนหนึ่ง ๆ นั้น แม้ในชีวิตอันสั้นนี้ก็จะเปลี่ยนแปลงไปได้ทั้ง ๔ ภูมิ; แม้ไม่มีทางปฏิบัติธรรม เพื่อจะ



เปลี่ยนภูมิ หรือเลื่อนภูมิ, โดยธรรมชาติแท้ ๆ มันก็ยังเลื่อนของมันเองได้.

จะยกตัวอย่างง่าย ๆ เช่นว่าคนเกิดมาเป็นเด็ก แล้วเป็นหนุ่มเป็นสาว ในตอนนี้ย่อมมีจิตใจ ที่ติดพันอยู่ในสิ่งที่เรียกว่า กามคุณ คือ รูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส ของเพศที่ตรงกันข้ามจากตน นี่ก็ต้องเรียกว่ามีจิตใจอยู่ในภูมินี้ หรือในระดับนี้.

ครั้นต่อมาเมื่ออายุมากขึ้น สิ่งเหล่านั้น ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความสนใจได้มากเหมือนแต่ก่อน; จะเนื่องมาจากความเบื่อ หรือความซ้าซาก หรือความเปลี่ยนแปลง ของร่างกายจิตใจ ก็ตามใจ; คนคนนั้นได้เปลี่ยนไป พยายามในความสงบ หรือจิตใจที่สงบ; เพราะมีอะไรที่เป็นวัตถุสิ่งของมายั่วความสนใจเอาไปเสีย ไม่มี ความสนใจในทางกามคุณโดยตรงอีกต่อไป. นี่ก็ต้องเรียกว่า เขามีจิตใจเปลี่ยนไปโดยแน่นอน, และน่าจะเรียกว่า เป็นการเลื่อนสูงขึ้นไปด้วยเหมือนกัน; เช่นคนแก่ ๆ ไม่สนใจในเรื่อง กามคุณ แต่ไปสนใจในเรื่องวัตถุสิ่งของที่ตนชอบ ชอบเล่น ชอบมี.

ที่นี้ต่อมาอีก ความสนใจในสิ่งชนิดนั้นจัดจางไป ไปสนใจในความสงบที่ยิ่งไปกว่านั้น; เช่น ชอบไปนั่งตามที่นั่งจัด ตามทุ่งนา ตามทะเล, หรือชอบไปสนทนากับพระที่วัด มากกว่าที่จะไปสนใจกับสิ่งของ. อย่างนี้ก็เรียกว่า จิตใจได้เลื่อนขึ้นไปอีกขั้นหนึ่ง ไปหาความสุขจากสิ่งที่ไม่ใช้รูปแต่เป็นนาม; เช่นวิชาความรู้, หรือแม่ที่สุดแต่บุญกุศล ซึ่งเป็นนามธรรม เป็นที่ตั้งแห่งความ



สนใจของคนในชั้นนี้ ในวัยนี้.

ครั้งต่อ ๆ มา การศึกษาเป็นไปมากขึ้น จนถึงขนาดที่ทำให้บรรลุมรรคผลขั้นใดขั้นหนึ่ง บุคคลนั้นเองก็ขึ้นสู่โลกุตตรภูมิ, เป็นภูมิที่สูงสุด.

นี่ทำให้เห็นได้ว่า ภูมิทั้ง ๔ ที่แยกกันไว้คนละโลกนั้น มันมีอยู่ได้ในบุคคลเพียงคนเดียว, และในระยะเวลาอันสั้นด้วยซ้ำไป ถ้าหากว่าบุคคลนั้นบังเอิญมีจิตใจที่ประกอบไปด้วยสติปัญญา ไม่ลุ่มหลงสิ่งใดนานเกินไป ก็สามารถจะเปลี่ยนภูมิของตน หรือเลื่อนภูมิของตนขึ้นไปได้ครบทั้ง ๔ ภูมิ ในชั่วเวลาอันสั้นยังไม่ทันจะตาย.

ถ้าเป็นอย่างนี้ พิจารณาดูให้เห็นว่า สิ่งที่เราเรียกว่า ภูมินั้น มันก็คือ สิ่งที่เราจะเลื่อนไปได้ตามวัย : เมื่อเป็นหนุ่มเป็นสาว ก็ตกอยู่ในภูมิภิกษุมาวจร. ครั้นเป็นผู้ใหญ่จวนจะแก่ชรา ก็เลื่อนขึ้นไปหาวัตถุสิ่งของ. เมื่อสูงขึ้นไปอีก ก็เลื่อนไปหา สิ่งที่ไม่มียุปร่าง ปราภฏเป็นวัตถุสิ่งของ แต่เป็นนามธรรม. และถ้าเห็นว่า สิ่งทั้ง ๓ นี้ไร้สาระ ยึดมั่นไม่ได้; นี้จิตใจปล่อยวาง ก็จะเลื่อนไปพอใจในความว่างขั้นใดขั้นหนึ่ง ระดับใดระดับหนึ่ง ก็กลายเป็นพระอรหันต์ไปเพราะเหตุนี้. สามภูมิแรกซึ่งเป็นโลกียภูมิ ก็มีได้ในเวลาอันสั้นในคนคนเดียว, และแถมภูมิที่ ๔ ซึ่งเป็นโลกุตตรภูมิเข้าไปอีก ก็มีได้ในคนคนเดียว.

ดังนั้น ขอให้ลองเปรียบเทียบกันดู ว่าคำอธิบายอย่างนี้, กับคำอธิบายที่เคยสั่งสอนกันในโรงเรียน, โดยแยกเอาไปไว้กัน



คนละโลก คนละคราวคนละชาตินั้น. คำอธิบายชนิดไหนจะตรงกับความรู้สึกของเรา? หรือเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่เรา? หรือว่าจะนำมาให้ได้กับการทำความไม่ประมาทในเรื่องอันเกี่ยวกับอายุที่ล่วงไป ๆ? ทุกคนจะพอมองเห็นได้ว่า คำอธิบายนี้ที่ชี้ให้เห็นว่า ทั้ง ๔ ภูมิ มีได้ในบุคคลคนเดียว ในระยะเวลาอันสั้น หรืออย่างมากก็เพียงคาบหนึ่งนี่ เป็นคำอธิบายที่เห็นประจักษ์ชัดอยู่ โดยไม่ต้องเชื่อตามคนอื่น ส่วนคำอธิบายที่เอาไปแยกไว้คนละโลก คนละชาตินี้ มันมีดมัวและสลับเต็มที.

มนุษย์อยู่ในโลกนี้เรียกว่า มนุษย์โลก ก็พอจะเห็นได้; แต่เทวโลกนั้นเล่าอยู่ที่ไหน? พวกอาจารย์อธิบายกันว่า เป็นโลกที่อยู่สูงขึ้นไป. บางทีก็เหมาเอาเขตที่สูง ๆ เช่น เขตหิมาลัย หรือยอดสุดของหิมาลัย ว่าเป็นที่ตั้งแห่งเทวโลกก็มี. ครั้นตกมาถึงสมัยที่เขาสำรวจดินแดนเหล่านี้ได้หมด ก็เลยเลิกกัน ต้องเลื่อนไปที่อื่น ซึ่งไม่รู้ว่าจะอยู่ที่ไหน?

ที่นี้บางพวกหาทางออกอย่างอื่น คืออธิบายว่าเทวโลกหรือพรหมโลกเหล่านี้ เป็นอภิสสมานะ คือว่า มองเห็นไม่ได้ด้วยตา เป็นโลกทิพย์. และเมื่อถูกถามว่าอยู่ทางไหน? ก็จับปัญญา. บางพวกอธิบายว่าซ้อนกันอยู่กับโลกนี้เอง.

คำอธิบายที่ว่า ซ้อนกันอยู่กับโลกนี้เอง เหมือนกับเงา, ซ้อนกันอยู่กับสิ่งของที่เป็นที่เกิดของเงา. อย่างนี้มันก็ชวนให้คิดว่า เป็นคำอธิบาย; แต่ถ้ามองดูอีกทางหนึ่ง ก็เป็นการเอาเปรียบ และไม่มีประโยชน์อะไร. ถ้ามองดูอีกทางหนึ่ง ก็จะไม่เห็น



พุทธทาสธรรม(๑)

น การพระศาสนา

คล้าย ๆ กับจะยอมรับว่ามันรวมอยู่กับคน, รวมอยู่ที่คน รวมอยู่ที่
ที่ความเปลี่ยนแปลงของคนนั่นเอง.

คำอธิบายที่ชี้ไปยังสิ่งที่มองเห็นไม่ได้, เข้าใจไม่ได้, ต้องเดา
ต้องสันนิษฐาน, ต้องเชื่อตามบุคคลอื่นนั้น; พระพุทธเจ้าท่าน
ห้าม และถือว่าเป็นอันตราย. ฉะนั้นถ้ามีหนทางใดที่จะมองเห็น
ได้ และอยู่ในวิสัยที่จะประพฤติปฏิบัติได้จริง ๆ ก็ควรจะถือว่า
คำอธิบายอันนั้นหรือหลักเกณฑ์อันนั้น ถูกตรงตามความเป็น
จริง, หรือถูกต้องตามหลักของพระพุทธศาสนา. ถ้าเราจะไม่ถือ
เอาหลักเกณฑ์ ที่คนนั้นคนนี้บัญญัติ, ถือเอาตามความรู้สึกของ
คนทั่วไปแล้ว ก็ยังจะรู้สึกว่า สิ่งที่มีมองเห็นได้ด้วยตนเอง, เชื่อ
ด้วยตนเองได้, และประพฤติกระทำตามนั้น แล้วเกิดผลเห็น
ประจักษ์ที่เห็นอยู่; นั้นแหละควรจะสนใจ ก่อนสิ่งอื่น หรือก่อน
อย่างอื่น.

ภุมิ ๔ อาจถือเอาความเปลี่ยนแปลงของจิตก็ได้

ถ้าคำกล่าวนี้เป็นที่พอใจ ก็อยากจะแนะนำให้สังเกตต่อไปว่า
เราบัญญัติภุมิทั้ง ๔ นี้ ได้โดยหลักเกณฑ์ที่ง่ายที่สุด และถือเอา
จิตใจเป็นเกณฑ์. แม้ว่าจิตใจนั้นจะเปลี่ยนไปเปลี่ยนมา; เราก็
ถือเอาที่จิตใจนั้นเป็นเกณฑ์. ดังนั้น จึงมีทางที่จะกล่าวว่าคนคน
เดียวกัน ในวันหนึ่ง ๆ นั้น มีจิตใจเปลี่ยนไปได้หลายภุมิ อย่าง



น้อยก็สัก ๓ ภูมิภาค, คือว่าบางเวลา คนคนเดียวกันนั้นหลงไหลใน
เกม, แล้วต่อมาก็เบื่อ ไปพอใจในของเล่นที่เป็นวัตถุสิ่งของ,
แล้วต่อมาก็ครุ่นหนึ่ง เดียวก็เกิดเบื่อ พยายามที่จะอยู่หนึ่ง ๆ,
อย่างนี้เป็นต้น.

นี่ก็เห็นได้ว่าจิตใจนั้นได้เปลี่ยนภูมิ อย่างรวดเร็ว; จะเรียกว่
ว่าตั้งอยู่ในภูมิเดียวกันก็ไม่ได้ เพราะมันต่างกันเป็นคนละอย่าง
จริง ๆ; แต่ความแน่นอน หรือความไม่แน่นอนนี้ เป็นเรื่อง
สำคัญ. เราต้องถือเอาความที่แน่นอน พอที่จะกล่าวได้ว่า จิตใจ
โดยส่วนใหญ่ของเราเป็นอย่างไร; ฉะนั้นจึงไม่เอาเวลาเพียงวัน
เดียวเป็นเครื่องกำหนด; จะเอาเวลาเป็นระยะ ๕ ปี ๑๐ ปี หรือ
๒๐ ปี เป็นเครื่องกำหนด ก็จะแน่นอนยิ่งขึ้น.

เช่นว่าคนเราโดยมาก เมื่ออยู่ในอายุระหว่าง ๓๐ ปีลงมา
จิตใจก็ต้องตกไปอยู่ในเกมมาจรภูมิเป็นธรรมดา. เมื่ออายุ ๔๐
ปีขึ้นไป ก็เปลี่ยนไปหาความพอใจชนิดที่เป็นรูปาวจรภูมิ. ถ้าแก่
มากขึ้นไปอีก สัก ๗๐-๘๐ ปี ก็อยากอยู่หนึ่ง ๆ มากกว่าอย่างอื่น,
ชอบความเงียบความนิ่งซึ่งไม่มีรูปร่าง; อย่างนี้ก็เรียกว่า มี
จิตใจเปลี่ยนไปสู่ รูปาวจรภูมิ.

ดังนั้น ขอให้คนที่มียุเกินกว่า ๗๐ ปี ไปแล้ว มองย้อนหลัง
ดูตัวเองให้ดี ๆ ก็จะพบความเปลี่ยนแปลงดังนี้ได้. และ เมื่อการ
ศึกษามีมากพอ ก็มีจิตใจที่ต้องการ จะบรรลุคุณธรรมที่สูงขึ้น
ไป ถึงขั้นโลกุตตรภูมิ.

กล่าวอย่างรวบรัดอีกครั้งหนึ่งก็ว่า ในระยะที่มีจิตใจตกอยู่



ในกามาวจรภูมินั้น ก็คือพวกที่เป็นสุขเพราะได้บริโภคนาม. เมื่อจิตใจตั้งอยู่ในฐานะเป็น รูปาวจรภูมิ นั้น ก็คือ พวกที่เป็นสุขเมื่อได้รับรสจากรูป ที่บริสุทธิ, รูปธรรมหรือวัตถุสิ่งของที่บริสุทธิ ที่ช่วยให้จิตเป็นสมาธิ, พอใจหรือสงบได้. ครั้นเลื่อนขั้นไปถึงระยะที่เป็น อรูปาวจรภูมิ ก็คือ พวกที่เป็นสุขต่อเมื่อไดนามธรรมที่บริสุทธิ. ครั้นเลื่อนขั้นไปถึงพวกโลกุตตรภูมิ ก็พวกที่จะเป็นสุขต่อเมื่อได้อยู่ด้วยความว่างจากตัวกู-ของกู จึงจะเป็นสุข, และยังแถมที่มีความพอใจ ที่จะนึกถึงคนอื่น ยิ่งกว่าตัวเองด้วย.

ชั้นลำดับทั้ง ๔ ชั้นนี้ เห็นได้ด้วยกันทุกคน เข้าใจได้ด้วยกันทุกคน, ว่าเป็นสิ่งที่ต้องต่อเนื่องเป็นลำดับ ๆ ขึ้นไป; และยิ่งกว่านั้นที่ดีที่สุดก็คือว่า มันเปลี่ยนได้ มันเลื่อนขั้นได้. และถ้าใครเลื่อนขั้นได้ ก็แปลว่าเป็นโชคดีของคนนั้น เพราะว่าไม่เสียชีวิตที่เกิดมา; เพราะว่าเกิดมาคราวหนึ่งได้เลื่อนขั้นไปจนครบ ๔ ชั้น.

เมื่อมองเห็นว่าความเปลี่ยนแปลงในลักษณะเช่นนี้, อยู่ในวิสัยที่จะเป็นได้ ก็จะได้ตั้งใจปรับปรุง หรือกระทำให้ตนได้เลื่อนขั้น หรือเลื่อนภูมิสูงขึ้นไปตามลำดับ, เพื่อให้ได้รับสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้รับ. และควรจะเห็นว่าเรื่องภูมิทั้ง ๔ นี้ เป็นปัญหาที่คนคนนั้นจะต้องจัด จะต้องทำให้สำเร็จลุล่วงไปในชาตินี้เพียงชาติเดียว; ไม่ละเมอเพื่อฝันเอาภูมินั้นไว้ที่โลกนั้น, ภูมิโน้นไว้ที่โลกโน้น; แล้วต้องรออีกหลายชาติ หลายสิบชาติ หลายร้อยชาติ จึงจะได้ไปเลื่อนภูมิในโลกอื่น ในเทวโลก ในพรหมโลก.



คิดดูแล้วก็น่าสังเวช หรือน่าสงสาร ที่คนมีความเข้าใจอย่าง
นี้; แล้วก็จะเยอทะยานที่จะได้ ที่จะถึง และหวังกันเป็นชาติ ๆ
เป็นสิบชาติ ร้อยชาติ พันชาติ จึงจะบรรลูลोकุตตรภูมิ.

พิจารณาดูความเกิดของจิตบ้าง

ถ้าคำว่า “ชาติ” หมายถึงการเกิดจากท้องแม่ แล้วตาย เข้า
โลงไปเป็นชาติหนึ่งแล้ว มันก็กินเวลานานมาก. เว้นเสียแต่ว่า
ชาติในที่นี่ หมายถึงความเกิดขึ้น แห่งความยึดมั่นถือมั่นครั้งหนึ่ง
ช่วงเวลาไม่กี่วินาที ไม่กี่นาที ก็เป็นชาติหนึ่งได้อย่างนี้ ก็พอจะ
รอดตัว; คือว่าระยะหลายสิบชาติ หลายร้อยชาติ หลายพันชาติ
นั้นมันมีได้, เพียงในเวลาปีหนึ่ง สองปี สามปี ก็ได้. ความรู้สึกที่
เป็นตัวตน-ของตน หรือเป็นตัวกู-ของกู เกิดมาที่หนึ่ง ดับไปที่
หนึ่ง ก็เรียกว่าชาติหนึ่ง อย่างนี้.

ถ้าคนศึกษาเข้าใจ จนกระทั่งมองเห็นว่า เกิดมาทุกที่เป็น
ทุกข์ทุกที; ขึ้นชื่อว่าชาติแล้วก็ต้องเป็นทุกข์ทั้งนั้น, ไม่ว่าชาติชนิด
ไหน, ก็เลยเบื่อที่จะเกิดเป็นชาตินั้นชาตินี้ อย่างนั้นอย่างนี้. จิตที่
จะน้อมไปสู่โลกุตตรภูมิคืออยู่เหนือโลก เหนือการเกิดในโลก,
และเหนือความคิดที่จะเกิดอย่างนั้นอย่างนี้ เพราะเบื่อต่อการเกิด
จึงเลื่อนขึ้นไปได้เองโดยไม่ยาก ที่จะขึ้นโลกุตตรภูมิได้ ในปัจจุบัน
ทันตาเห็น คือในชาตินี้.



เราอาจจะเลื่อนให้เร็วเข้า หรือว่าเร่งให้เร็วเข้า ด้วยการพิจารณาให้เห็นโทษของความเกิด : เกิดในกามาวจรภูมิ ก็ได้รับความทุกข์อันเนื่องมาจากกาม. เกิดในรูปาวจรภูมิ ก็ได้รับความทุกข์เนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงของรูป, ซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความพอใจหรือยึดมั่น เกิดในอรูปาวจรภูมิก็เป็นทุกข์เพราะการเปลี่ยนแปลงของนาม ที่เป็นที่ตั้งแห่งความพอใจเช่นเดียวกัน.

มองเห็นความทุกข์เกิดขึ้นได้ ไม่ว่าจะจากกาม หรือจากรูป หรือจากอรูป ดังนี้แล้ว จิตก็น้อมไปเพื่อความไม่เกิดชนิดไหนหมด เรื่องจึงเดินไปในทางที่จะเข้าไปสู่ความไม่มีตัวตน หรือเป็นความว่างจากตัวตนที่เรียกว่า นิพพาน.

คำอธิบายเช่นนี้ คงจะถูกคัดค้านโดยคนส่วนมาก ซึ่งติดตามตัวหนังสือ, หรือยึดมั่นถือมั่นแต่ความคิดความเห็นของตนเอง, หรือของครูบาอาจารย์ของตนเองอย่างเดียว, ไม่กล้าคิดด้วยความคิดของตน ไม่กล้าใช้เหตุผล เพื่อจะวิจารณ์ว่า คำที่กล่าวนั้นเข้ารูปเข้ารอย ลงร่องลงรอยเข้าได้กับหลักเกณฑ์ทั่วไปในสูตรหรือในวินัยหรือหาไม่? คนชนิดนี้ยอมไปยึดเอาคำอธิบายผิด ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นหลังมาถือไว้อย่างเหนียวแน่น ยิ่งกว่าพระพุทธภาษิตที่ถูกต้องเสียอีก; เป็นที่น่าเวทนาสงสารอยู่มาก, เป็นการกระทำที่ไม่อยู่ในร่องในรอยของพุทธบริษัท, เป็นความมมง่าย, เป็นความยึดมั่นถือมั่นที่จะผูกมัด หรือฝังตัวเองเอาไว้ให้จมติดอยู่ที่นั่น เป็นเวลานาน; อย่างที่เรียกกันว่าเป็นหลักตอที่ปักลงไปในวิญญะ ไม่รู้ไม่ถอนได้ง่าย ๆ.



อย่างนี้เป็นการขาดทุน; เพราะว่าเป็นการทำให้เสียเวลาโดยไม่จำเป็น, และติดอยู่กับสิ่งที่เป็นความทุกข์อย่างละเอียดโดยไม่รู้สึกรู้สีกตัว. เราจะต้องกล้าคิดกล้าทำ ให้รู้วิธี หรือรู้ทางที่จะเลื่อนขึ้นไปจากความทุกข์ที่เราเห็น ๆ กันอยู่, ให้สูงขึ้นไป, ให้ประณีตยิ่งขึ้นไป จนกว่าจะไม่มีความทุกข์เลย.

ดังนั้นท่านผู้ใด มีความสนใจในเรื่องอันเกี่ยวกับอายุของตนที่ล่วงไป ๆ ทุกวัน ทุกเดือน ทุกปี น่าจะได้นึกถึงเรื่องของภูมิทั้ง ๔ นี้ ให้มากเป็นพิเศษ ก็มีโอกาที่จะเลื่อนชั้นของตน ให้สูงขึ้นไปได้โดยเร็วทันตาเห็น, ไม่ต้องรอให้ตายเข้าโลงไปเสียก่อนจึงจะเลื่อนได้; หรือว่าจะต้องตายเข้าโลงไปอีกตั้งหลายหน หลายสิบหน หลายร้อยหน จึงจะเลื่อนได้ เหมือนที่เชือกกันอยู่ทั่ว ๆ ไปในหม้ออุบาสกอุบาสิกา จนถึงกับยินดี ที่จะเกิดอีกตั้งสี่แสนชาติ จึงจะได้เลื่อนก็มี.

พิจารณาเรื่องอบาย ๔

ที่นี่ เราจะดูให้เลยออกไป ถึงเรื่องเกี่ยวกับทุกคติบ้าง เช่น เรื่องนรกเป็นต้น เพราะว่าคนจะต่ำจะเลวลงไป จนถึงกับตกนรกจริง ๆ มันก็มีได้ในชีวิตนี้; โดยการที่มองให้เห็นว่า บางคราวที่มีจิตใจต่ำทราวมเหมือนจิตใจของสัตว์เดรัจฉาน. นี่ก็เป็นอบายอย่างหนึ่ง, เป็นการเกิดในอบายอย่างหนึ่ง. บางคราวมีจิตใจ



พุทธทาสธรรม (๑)

๑๔ การพระศาสนา

เรารู้มัน อย่างที่เรียกกันว่าเหมือนกับเอาไฟลน อย่างนี้มันก็เป็น
นรก และเป็นอบายชนิดหนึ่ง. ชั้นนรกหรือที่เรียกว่า นิรยโลกนั้น
มันก็รวมอยู่ได้ในชีวิตของคนคนหนึ่ง.

ความเป็นสัตว์เดรัจฉาน หรือเป็นเปรต เป็นอสุรกาย ก็
เหมือนกัน ก็รวมอยู่ได้ในชีวิตของคนคนหนึ่ง แล้วตามหลักที่
อธิบายโดยทั่ว ๆ ไป ก็รวมอบายทั้ง ๔ นี้ไว้ในกามาวจรภูมิด้วย.
คนที่ไม่เข้าใจก็เข้าใจไม่ได้ หรือหัวเราะเยาะว่าสัตว์ในนรกจะ
บริโภคกันได้อย่างไร? จะเอากามที่เหนมาบริโภค? อย่างนี้มัน
เป็นความเข้าใจผิดของคนนั่นเอง.

คำว่า **กามาวจรภูมิ** นั้น ก็หมายถึง **สัตว์ที่มีจิตใจ อยู่ใน**
ระดับที่เห็นกาม เป็นของประเสริฐ สูงสุดกว่าสิ่งใดหมด. เมื่อมี
ใจความของคำอย่างนี้ ก็มองเห็นได้ทันทีว่า แม้สัตว์ในนรกก็บูชา
กาม อยากจะได้กาม ปรรตนา กาม; แม้สัตว์เดรัจฉาน ก็อยู่ใน
วิสัยที่จะพอใจในกาม ปรรตนา กาม; แม้เปรตอสุรกาย ก็มีจิต
ใจอยู่ในวิสัยที่บูชา กาม ปรรตนา กาม; จึงถือว่าสัตว์นรก สัตว์
เดรัจฉาน และเปรต และอสุรกาย เป็นผู้ตั้งอยู่ในกามาวจรภูมิ
ได้โดยไม่มีทางที่จะแย้งแต่ประการใด.

เมื่ออบายทั้ง ๔ เป็นสิ่งที่นับรวมอยู่ในกามาวจรภูมิ ดังนี้
ก็เป็นสิ่งที่มิได้ในชีวิตของคนคนเดียว; ตามที่อธิบายมาแล้ว
ว่าภูมิทั้ง ๔ นั้นมิได้ในคนเดียว ในชีวิตเดียว. เมื่อเป็นดังนี้
ก็มีแต่ที่จะต้องระวังให้ดี อย่าให้มันภูมิตกต่ำลงไปจนถึงนรก
เดรัจฉาน เปรต อสุรกาย, ระวังและรักษาไว้ให้คงอยู่ในภูมิของ



มนุษย์หรือเทวดา แล้วก็เลื่อนขึ้นเป็นพรหม ในระดับพรหม รูปพรหม หรืออรูปพรหม ก็ตาม ครั้นเมื่อต่อความเป็นอย่างนั้น จิตใจมันก็เลื่อนไปสู่ความไม่เป็นอะไร หรือเป็นโลกุตตรภูมิขึ้นมาเอง.

ความรู้ชนิดนี้ เรียกได้ว่าเป็นความรู้จักหนทางที่จะต้องเดินที่จะต้องไป; ไม่ใช่คนหลับหูหลับตา ไม่รู้จักหนทาง. ดังนั้นจึงเห็นว่าเป็นเรื่องที่เราควรจะศึกษาไว้ให้ดี คือเรื่องหนทางนี้ : ทางจิตใจนั้นมันจะเดินไปทางไหน, เดินไปอย่างไร, หรือว่าถ้าจะว่าคนเรานี้ ถ้าจะต้องเดินไปแล้ว มันจะต้องเดินไปตามทางอย่างไร ก็จะต้องได้รู้ไว้. ถ้าเข้าใจผิดในเรื่องนี้ก็หมายความว่าไม่รู้จักทาง, ไม่รู้หนทางที่จะต้องเดินไป; นั่นเป็นสิ่งที่ถูกตำหนิติเตียนอย่างยิ่ง : เป็นคนโง่ เป็นคนหลง เป็นคนหลับหูหลับตาจนไม่รู้จักหนทาง.

ทีนี้ เมื่อได้ศึกษาจนมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องภูมิทั้ง ๔ นี้แล้ว ก็รู้ได้ว่า หนทางนี้มันเป็นอย่างไร, มันจะต้องเดินไปอย่างไร, มันมีสูงมีต่ำกันอย่างไร, มีต้นทางปลายทางอย่างไร, และเรื่องของจิตใจนี้ มันเบาหวิว มันกลับกลอก; ฉะนั้น มันจึงย้อนไปย้อนมาอยู่ในหนทางนั้น ได้หลายหนหลายทางอย่างไร.

คนคนเดียวกัน บางวัน บางครั้ง มีจิตใจสูงเหมือนกับเทวดาเหมือนพรหม แล้วไม่กี่วันก็กลับมีจิตใจตกต่ำ, เป็นจิตใจของยักษ์ของมาร, ของสัตว์เดรัจฉาน, ของสัตว์นรก, ของเปรต, ของอสุรกาย. แล้วต่อมาอีกไม่กี่วันหรือบางทีไม่กี่ชั่วโมง มันก็ฟื้น



ตัวได้ กลับไปมีจิตใจในภุมิที่สูงขึ้นไปอีก; แต่ถึงอย่างนั้นก็กล่าวได้ว่า มันวกลงอยู่ในทางนี้เอง ไม่ได้ออกไปนอกทางนี้; เป็นเพียงการวิ่งไปวิ่งมา มีการขึ้น ๆ ลง ๆ เพราะเหตุที่บังคับไม่ได้ เพราะเหตุที่ไม่มีสติสัมปชัญญะเพียงพอ หรือเพราะเหตุที่มีคุณธรรมน้อย มีคุณธรรมต่ำ.

แต่เมื่อเรามีความรู้ มีความเข้าใจแจ่มแจ้ง ว่าหนทางนี้เป็นอย่างไร มีอันดับอย่างไร มันก็จะง่ายเข้าบ้าง ในการที่จะควบคุมไว้ได้ ไม่ให้พลัดตกไปในทางต่ำ, ไม่ให้พลัดตกมาก ไม่ให้พลัดตกนาน, อย่างนี้ก็ยิ่งดี. ถ้าทำได้ดีก็ไม่มีพลัดตก; มีแต่จะรุดไปข้างหน้า, เป็นความก้าวหน้า, มีความแน่นอนที่จะปิดกั้นเสียซึ่งอบาย คือ ฝ่ายทุกคติ; แล้วก็ก้าวหน้าไปตามทางของสุคติ : เป็นกามาวจรภูมิในชั้นสุคติ แล้วก็สูงขึ้นไปถึงรูปาวจรภูมิ อรูปาวจรภูมิ ซึ่งเป็นสุคติมากขึ้นและสูงสุด และเลื่อนขึ้นไปสู่โลกุตตรภูมิซึ่งอยู่เหนือทุกคติและสุคติ โดยประการทั้งปวง.

เรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่าคิด สำหรับคนที่รำพึงถึงอายุของตัวเอง ว่าได้ล่วงมาอย่างไร, กำลังเป็นอยู่อย่างไร, และมันจะมีอะไรเท่าไร สำหรับที่จะต้องทำต่อไปข้างหน้า. การที่นำเอาเรื่องภูมิทั้ง ๔ มาอธิบายให้ฟังอย่างนี้ มีความมุ่งหมายหลายอย่าง หรืออาจจะให้เกิดผลได้หลายอย่าง.

อย่างแรกที่สุดเขาเป็นว่า คำอธิบายที่ส่งสอนกันอยู่ในเรื่องเดียวกันนั้น คำอธิบายบางอย่างไม่มีประโยชน์อะไรเลย, ฐู่ไว้ห้อง ๆ ตาม ๆ กันไปเท่านั้น. คำอธิบายบางอย่างทำให้เกิดการ



ติดตัน ก้าวหน้าไปไม่ได้; ได้แต่ยึดมั่นถือมั่นไว้อย่างมงายอีก. แต่คำอธิบายบางประเภทบางชนิดนั้น ช่วยได้มาก ช่วยให้เข้าใจได้ง่าย, ช่วยให้ปรับปรุงจิตใจของตนได้โดยสะดวก. นี้เรียกว่า เป็นสิ่งที่ต้องระวังให้ดี ในการที่จะถือเอาคำอธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งมีผู้อธิบายไว้ต่าง ๆ กัน และจะเลือกคำอธิบาย ที่ใช้เป็นประโยชน์ได้ทันทางที่ และอยู่ในวิสัยที่จะปฏิบัติได้นั้นเป็นหลัก นี้อย่างหนึ่ง.

อย่างที่สองต่อไป ก็คือ ต้องการจะชี้ให้เห็นว่า ก็ภูมิ ๆ มันก็รวมกันอยู่ที่คน หรือที่จิตใจของคนที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ; เพราะฉะนั้น ไม่ต้องไปชะเง้อมองไปที่คนอื่น ทางอื่น ข้างบนข้างล่าง ว่านรกนั้นอยู่ลงไปข้างล่าง : ลึกลงไปเท่าไรก็ไม่รู้ ลึกลงไปถึงกันต์ ลึกลงอเวจี ลึกลงอะไรลงไปข้างล่าง. ส่วนสวรรค์ หรือพรหมโลก ก็ตาม อยู่สูงขึ้นไปทางบน สูงขึ้นไปอีกเท่าไรก็ไม่รู้. ส่วนโลกุตตระนั้น ชี้ไม่ได้ว่าอยู่ที่ไหน, ไม่มีอะไรเป็นเครื่องชี้ ก็เลยนึกไม่ถูก, เป็นเรื่องสลายไปในตัวเอง.

ถ้าเป็นอย่างนี้แล้ว ปัญหา มันจะเกิดขึ้นอย่างไร หรือว่าผลมันจะเกิดขึ้นแก่ผู้มันอย่างไร, ในเมื่อนำมาเปรียบเทียบกันดูกับข้อเท็จจริง ที่ชี้ให้เห็นว่า อบายหรือนรกทั้งหลายมันก็อยู่ในใจคน ความเป็นมนุษย์เป็นสัตว์ก็อยู่ที่ใจคน ความเป็นเทวดาหรือเป็นพรหม ก็อยู่ที่ใจของคน และโลกุตตรภูมิ หรือความเป็นพระอรียเจ้านั้น ก็อยู่ที่จิตใจของคน.

บางเวลาเรามีจิตใจเหมือนพระอรียเจ้าก็ได้, คือว่างจากการ



ยึดถือ; แต่ยังไม่เป็นพระอริยเจ้าที่แท้จริง เพราะมันกลับไปกลับมา มันเปลี่ยนไปได้. ถ้าเป็นพระอริยเจ้าจริง ก็คือไม่เปลี่ยนแปลง ไม่กลับไปกลับมา; แต่ถึงแม้จะเป็นพระอริยเจ้าอย่างแท้จริง มันก็อยู่ที่ใจของคน หรือใจของมนุษย์อีกนั่นเอง. เพราะฉะนั้นในใจเล็ก หรือดวงเดียว หรือว่าจะเล็กใหญ่เท่าไรก็สุดแท้เป็นที่รวมหมดของภูมิทั้งหลาย หรือความเป็นนั้นเป็นนี่ทั้งหมด.

เมื่อจิตใจเป็นอะไรได้ทั้งหมด อะไร ๆ มันก็รวมอยู่ได้ในแผ่นดินนี้ ในมนุษย์โลกนี้; เพราะว่าร่างกายนี้มันตั้งอยู่ในโลกนี้ จิตใจก็อาศัยเนื่องกันอยู่กับร่างกายนี้. ดังนั้น เราจึงไม่ต้องไปค้นหาสิ่งเหล่านี้ที่ไหน; ค้นหาแต่ในร่างกายอันยาวประมาณวาหนึ่งนี้ ที่ยังเป็น ๆ ก็ยังมีจิตใจนั่นเอง ก็จะได้ค้นที่จิตใจ.

พระพุทธเจ้าท่านก็ได้ตรัสไว้ อย่างนี้ว่า โลกทั้งหมดก็บัญญัติไว้ในร่างกายที่ยาวประมาณวาหนึ่งนี้ พร้อมทั้งสัญญาและจิตใจ : ต้นเหตุที่เกิดโลกทั้งหมด ก็บัญญัติไว้ในร่างกายที่ยาวประมาณวาหนึ่งนี้ มีพร้อมทั้งสัญญาและจิตใจ. ความดับสนิทแห่งโลกนี้ทั้งหมด ก็บัญญัติไว้ในร่างกายที่ยาวประมาณวาหนึ่งนี้ พร้อมทั้งสัญญาและจิตใจ. แม้วิธีการปฏิบัติ หรือเครื่องมือที่จะทำให้เกิดความดับสนิทของโลกทั้งหมดนี้ ก็บัญญัติให้ค้นหาที่ร่างกายอันยาวประมาณวาหนึ่งนี้ พร้อมทั้งสัญญาและจิตใจ.

พระพุทธเจ้าเองท่านก็ตรัสอย่างนี้ ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นชัด ๆ อยู่แล้ว ว่าอะไร ๆ มันก็รวมอยู่ที่จิตใจ, และค้นหาได้



จากร่างกายที่ยาวประมาณวาหนึ่งนี้ ที่ยังเป็น ๆ ที่ยังมีจิตใจ.

ดังนั้น ถ้าใครจะ มัวไปคั่นมานรกใต้โลก ลึกลงไปเท่าไรก็
ไม่รู้, แล้วไปมองชะเง้อหาสวรรค์ในเบื้องบน ที่สูงขึ้นไปเท่าไรก็
ไม่รู้ มันจะพบได้อย่างไร; เพราะว่ามีให้พบ. ถ้าพบก็พบใน
ความละเมอเพื่อฝัน เป็นอุปาทานที่หลอกหลอน ตามที่ได้ยิน
ได้ฟัง ได้ศึกษามาผิด ๆ; มันจึงเป็นคนละเรื่องกันไปหมด
ไม่สำเร็จประโยชน์อะไร.

ถ้าต้องการจะพบสิ่งเหล่านี้ให้ถูกให้ตรง ตามตัวจริงของมัน
แล้ว ก็ต้องค้นในร่างกายอันยาวประมาณวาหนึ่งนี้ ซึ่งบรรจุไว้
ได้ทั้งมนุษย์โลก เทวโลก มารโลก พรหมโลก, โลกอะไรต่าง ๆ
กระทั่งนรกทั้งหมดทุกชนิดทุกอย่างก็รวมอยู่ในนี้. ร่างกายที่ยาว
ประมาณวาหนึ่งนี้ เป็นของแปลกประหลาดที่สุด ที่รวมโลกทุก
โลกไว้ในนั้นได้. นี่ทำให้เห็นชัดขึ้นมากว่าเป็นเรื่องที่ต้องศึกษา
และต้องมองกันในลักษณะหรือแบบฉบับ หรือวิธีการของการ
มองในด้านจิตใจหรือทางฝ่ายวิญญาณจึงจะมองเห็น.

ความรู้สึกรู้จักของจิตใจนั้นไม่มีขนาด; ฉะนั้น จะว่าใหญ่เท่าไร
ก็ได้, เล็กเท่าไรก็ได้ ฉะนั้น มันจึงสามารถที่จะรับอะไรไว้ได้
ทุกขนาด ตามที่มันจะรู้สึกได้. ถ้ามีความรู้สึกว่ามันเป็น
อย่างไร มันก็รับไว้ได้หมดเท่าที่รู้สึกได้, สวรรค์เป็นอย่างไร ก็บรรจุ
เข้าไว้ได้หมดตามที่มันรู้สึกได้. นี่เป็นของประหลาด.

คนแก่แต่กาลก่อนเขาพูดไว้ดีแล้วว่า สวรรค์ก็อยู่ในอก นรก
ก็อยู่ในใจ. แต่คนเดี๋ยวนี้ฟังไปในลักษณะที่เป็นของเล่น เป็นของ



พุทธทาสธรรม (๑)

๒๐ การพระศาสนา

น่าหัว และไม่สนใจ; เนื่องจากไม่มีความเชื่อในเรื่องนรกและเรื่องสวรรค์ เป็นทุนอยู่แล้ว. ส่วนคนงมงายก็ไปมอหวนนรกหรือสวรรค์ที่อื่น ไม่มองหาในใจมันก็เลยไขว้กันไปหมด; ไม่มีทางที่จะได้พบ นรก หรือสวรรค์ อันแท้จริง ที่จะเป็เหตุให้เกิดความเบื่อหน่าย สลดสังเวช, แล้วมีความจาง ความคลาย หรือความปล่อยวางกันได้; เพราะไม่รู้จักอะไรว่าเป็นอะไร นิดเดียวเท่านั้น.

การศึกษาให้รู้ว่าจะอะไรเป็นอะไรอย่างถูกต้อง จึงเป็ความจำเป็นอย่างยิ่ง เราควรจะปรารภกัน, เราควรจะมีแรงบันดาลใจสร้างสวรรค์มันขึ้นมาให้ทันแก่เวลา, และเราจะต้องช่วยตัวเองตามคำสั่งของพระพุทเจ้า. คนมีความคิดประหลาด ๆ คิดจะไปฟังสิ่งอื่น เช่นจะไปฟังพระเจ้าก็มี, จะไปฟังไซคชาตาราตีที่ขึ้นอยู่กัเบเวดาคาที่ไหนไม่รู้ ก็มี; ไม่คิดแม้แต่ที่จะคิดถึงฟังวัดวา อย่างนี้มันก็ยังไม่ถูก.

พระพุทเจ้าท่านทรงสอนให้ฟังตัวเอง; ถ้าเราจะเอาวัดเอาวาเอาศาสนาเป็นที่ฟัง ก็หมายความว่าเพื่อศึกษาให้รู้จักฟังตัวเอง. แต่คนไม่ได้ใช้วัดวาอารามในลักษณะเช่นนั้น; มีวัดวาอารามไว้ในฐานะเป็นของศักดิ์สิทธิ์เป็นเครื่องอุ้ใจ, ฟังวัดฟังวาด้วยความยึดมั่นถือมั่น, ไม่เคยนึกถึงการฟังตัวเอง. ถ้ามีความคิดที่จะฟังวัดฟังวา ฟังศาสนากันในลักษณะเช่นนี้แล้ว ก็อยู่ในลักษณะที่น่าเวทนาสงสาร; โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วัดวาหรือศาสนาในปัจจุบันนี้แล้ว มันยิ่งสับสนอลหม่าน จนไม่มีอะไรที่จะกำหนดเป็นกฎเป็นเกณฑ์ได้.



ที่พึ่งอันถูกต้องควรจะเป็นศาสนา

เราลองพิจารณากันดูสักทีจะเป็นไร ว่าสถานการณ์ของ พระศาสนาในปัจจุบันนี้เป็นอย่างไร? หรือวัดวาอารามเป็นอย่างไร? ทุกคนจะสังเกตเห็นได้ว่า สถานการณ์ปัจจุบัน ในบ้านในเมือง ในประเทศชาตินี้ ทำให้คณะสงฆ์มีเรื่องราว มีอิทธิกรรมมากมายยิ่งขึ้น; คณะสงฆ์มีเรื่องอิทธิกรรมเต็มมือล้นมือ จนไม่มีเวลา ที่จะจัดจะทำ ในเรื่องเกี่ยวกับธรรมะโดยตรงด้วยซ้ำไป.

วัดต่าง ๆ ต้องเคลื่อนไหวไป ในทางหารายได้เลี้ยงตัวเองยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องคำนึงว่า ควรหรือไม่ควร, ผิดหรือถูกอย่างไรกันแล้วก็มี, และจะเป็นอย่างนี้มากขึ้น เพราะไปเข้าใจผิดตรงที่ว่า ให้ได้สร้างวัด, ให้มีวัด, และให้เป็นวัดที่ออกหน้าออกตากว่าคนอื่น; วัดจึงไม่ได้เป็นที่ตั้งแห่งคำสั่งสอน ให้คนปล่อยวาง. วัดกลายเป็นเหมือนกับองค์การอะไรอันหนึ่ง ซึ่งชวนชววยหารายได้เลี้ยงตัวเท่านั้น เราจะไปพึ่งวัดวาอารามชนิดนี้ได้ในแง่ไหน? ก็ลองคิดดู.

มองดูต่อไปถึงตัวนักบวช บรรพชิต : พระ เณร. นักบวช เหล่านั้นก็ถูกจูงโดยประชาชนมากขึ้น, เรียกว่าประชาชนจูงจมูกของนักบวชมากกว่า; เพราะว่าเมื่อประชาชนต้องการอย่างไร นักบวชจะคล้อยตาม เพื่อประจบประแจง ให้ถูกใจประชาชน จะได้เป็นที่มาแห่งลาภสักการะ. อย่างนี้เรียกว่านักบวชถูกจูงจมูกแล้วโดยประชาชน, และโดยพฤติกรรม คือความจริง. ส่วน



ข้อที่พูดว่า นักบวชเป็นผู้นำทางวิญญาณ ของประชาชนนั้น เหลือแต่ดินนัย; ไม่มีความประพฤติเป็นไปอย่างแท้จริง ให้สมกัน; เพราะว่กำลังตกอยู่ในสภาพที่ยุ่งยาก ตกอยู่ในสภาพที่คุมกันไม่ติด.

ที่นี่ มองดูที่อุบาสกอุบาสิกาต่อไป ขณะที่รับศีลอุโบสถนั้น ในปากก็มีแต่กลิ่นเหล้า. เรื่องนี้ไม่ใช่พูดใส่ความ ได้ไปพบมาจริงๆ ด้วยตนเอง; รับศีลอุโบสถด้วยปากที่มีกลิ่นเหล้าไกลออกไปตั้งวา. นี่คือพวกอุบาสกในที่บางแห่ง หรือระบุนุให้ซัดลงไป ก็ในกรุงเทพฯ ในธนบุรี เลี้ยงสุรากันในวัด นี่เป็นของธรรมดาไปแล้ว; เขยิบขึ้นไปบนกฎของท่านสมภาร, ไม่เท่าไรก็คงจะเขยิบเข้าไปถึงในโบสถ์ต่อหน้าพระพุทธรูป. นี่ลองคิดดูว่า จะพึงพาวัดวาอาราม ที่สุราเข้าไปอาละวาดนี้ได้อย่างไร?

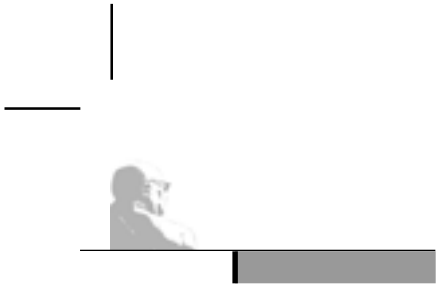
ที่นี่ ก็มองดูต่อไปให้มันกว้าง ก็เห็นได้ว่า พระสงฆ์แม้ที่เป็นเถรวาทด้วยกัน ก็ไม่ร่วมอุโบสถ สังฆกรรม แก่กันและกัน, ยังแบ่งแยกเป็นพวกที่ดีกว่า เลวกกว่า ไม่ยอมลงทำอุโบสถสังฆกรรมด้วยกัน, เป็นการแตกสามัคคี มีตัวตน-ของตนจัด มีตัวกู-ของกูจัด, แล้วจะเป็นที่พึ่งแก่สัตว์ทั้งหลายได้อย่างไร?

เพราะว่าเรื่องที่จะต้องทำนั้น ก็เป็นเรื่องที่จะทำลายตัวกู-ของกูทั้งนั้น. เมื่อมีตัวกู-ของกูจัดเสียเองแล้ว จะเป็นที่พึ่งแก่ผู้อื่นได้อย่างไร? ตัวกู-ของกูจัดเสียแล้ว ก็ไม่มองเห็นว่า สงฆ์ทั้งหมดนั้นคืออะไร? สงฆ์ทั้งหมดมีสิทธิ์อย่างไร? มีขอบเขตที่จะเรียกว่าสงฆ์ร่วมกันได้อย่างไร? เพราะว่โดยเนื้อแท้แล้ว



g/homs

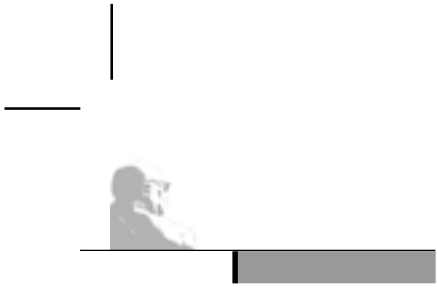






g/homs

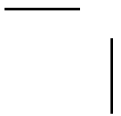
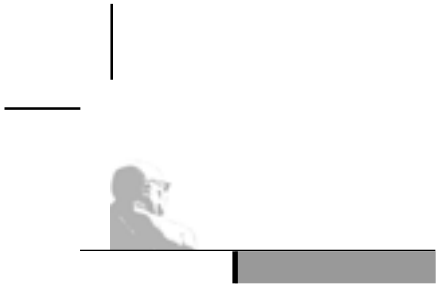






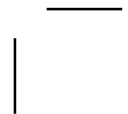
g/homs

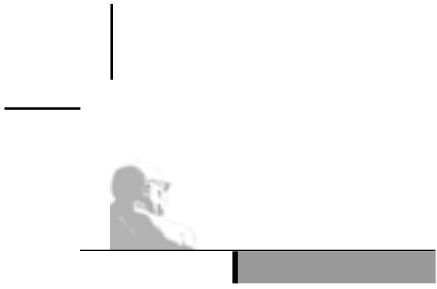






g/homs

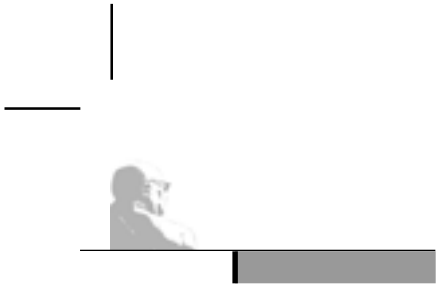






g/homs

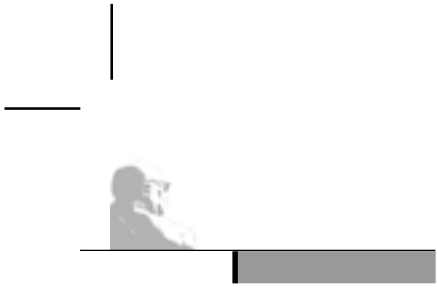






g/homs

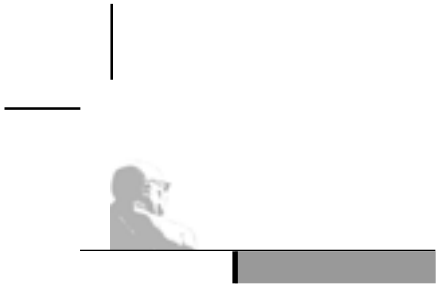






g/homs

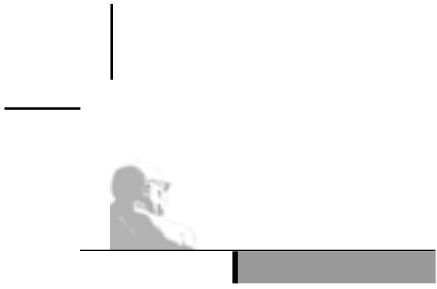






g/homs

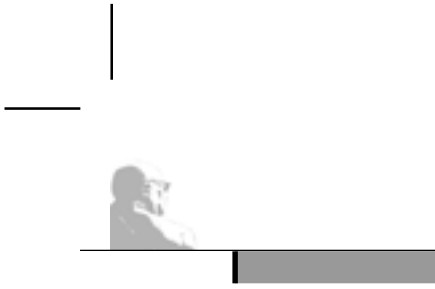






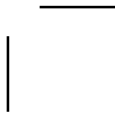
g/homs

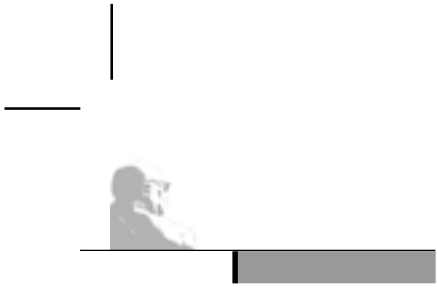






g/pomso

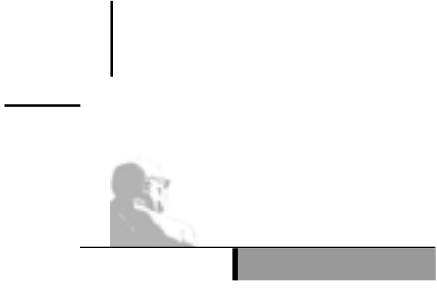






g/homs

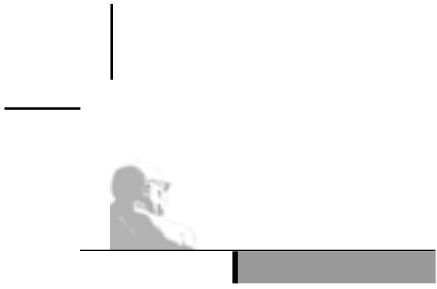


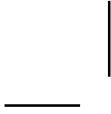




9/10/2015

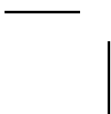


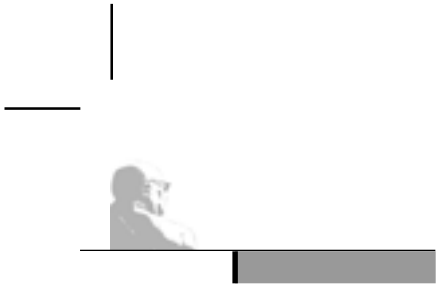




1

q/homs

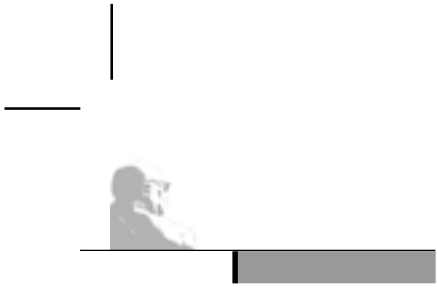






g/homs

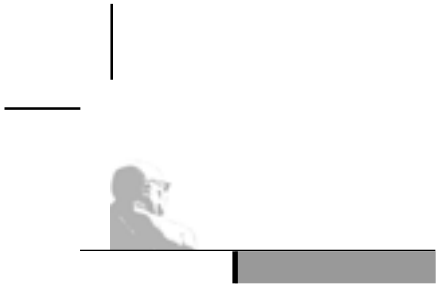






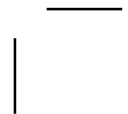
g/homs

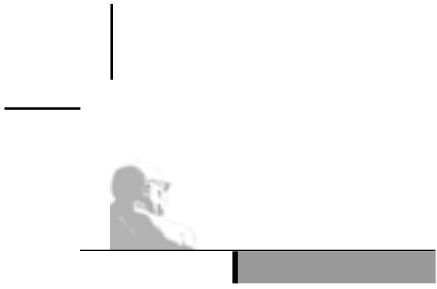






g/homs

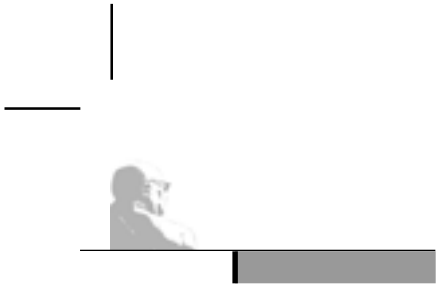






g/homs

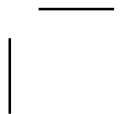
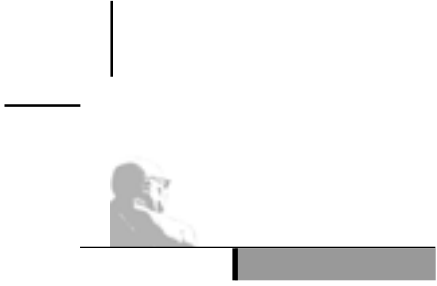






g/homs

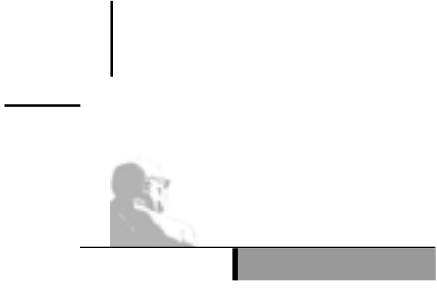






g/homs

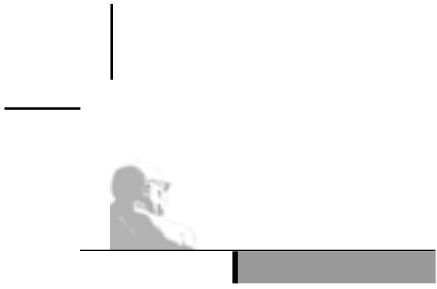






g/homs

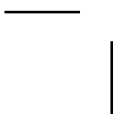
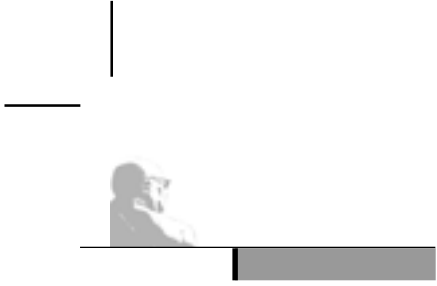






g/homs

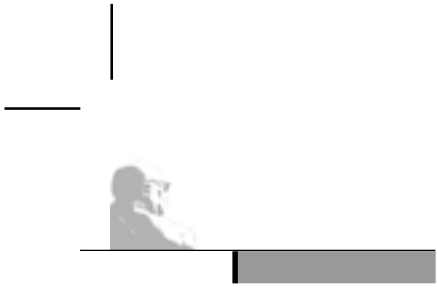






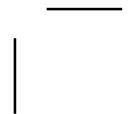
g/homs

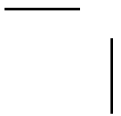
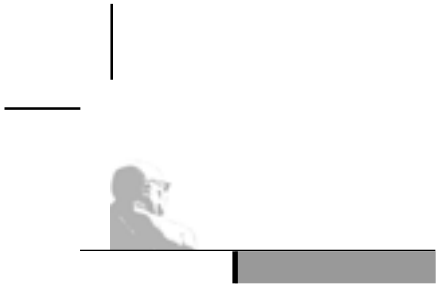


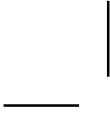




g/homs







1978



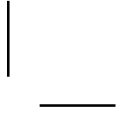
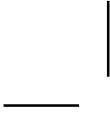


Thomas Zornbach



624









g/homs







q/homs







q/homs







q/homs

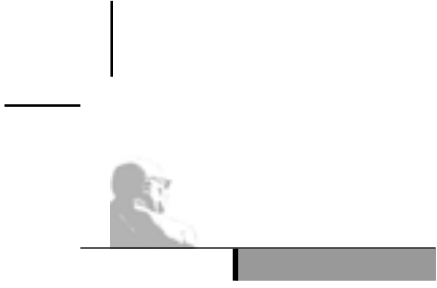






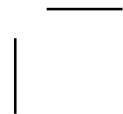
q/homs







g/homs









q/homs



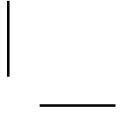
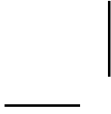




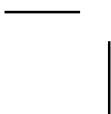
q/homs







1
9/10/2015



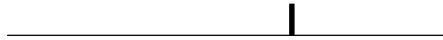




q/homs







q/homs

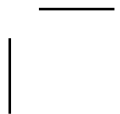
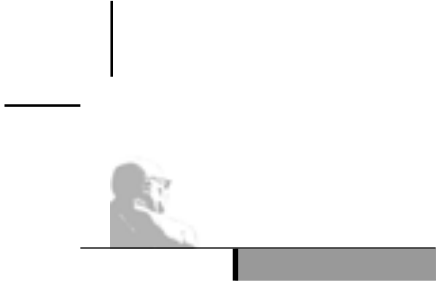




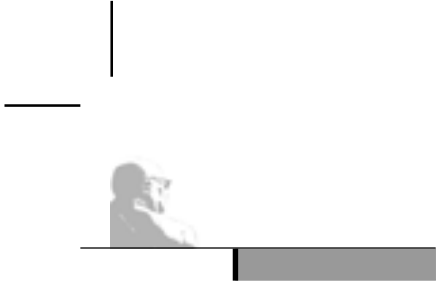


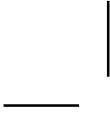
q/homs









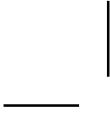


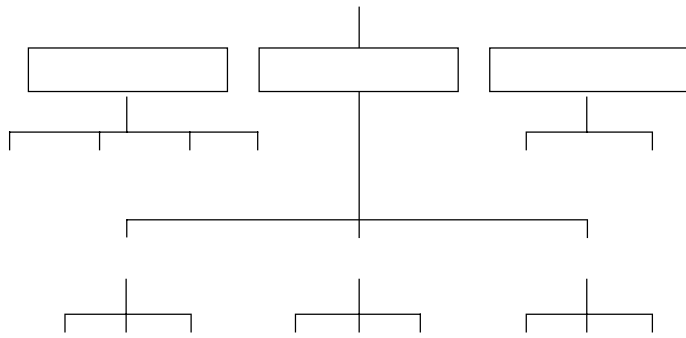
300X

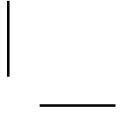
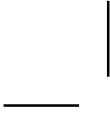




Thomas Zornbach







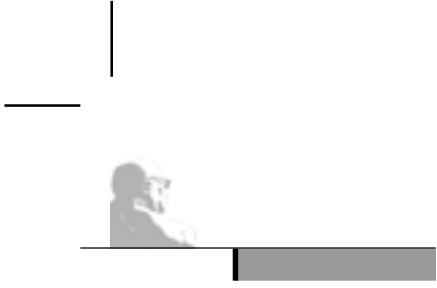




g/homs



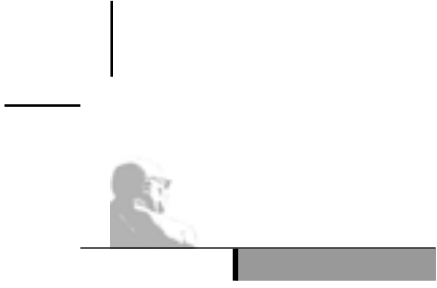






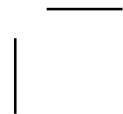
g/homs







g/homs







g/homs





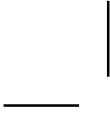




g/homs







30X

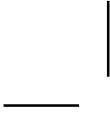




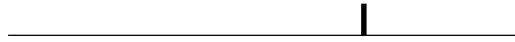
Thomas Zornbach









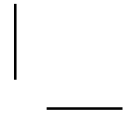


q/homs

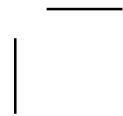




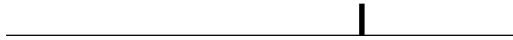




q/homs

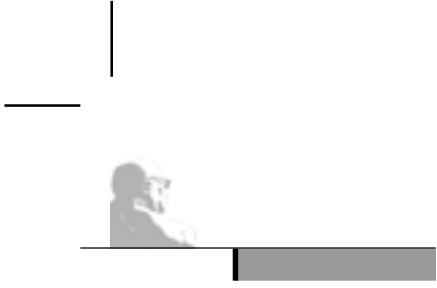






q/homs

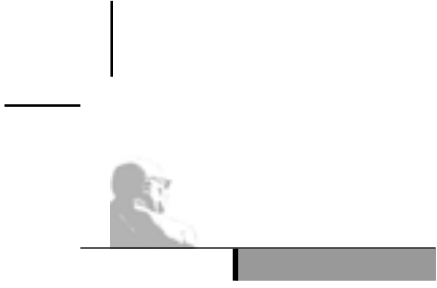






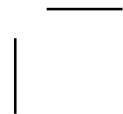
g/homs







g/homs

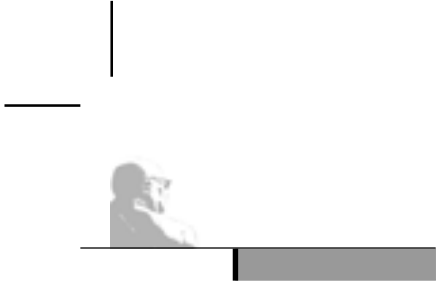






q/homs







_____ | _____
q/homs







q/homs

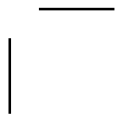
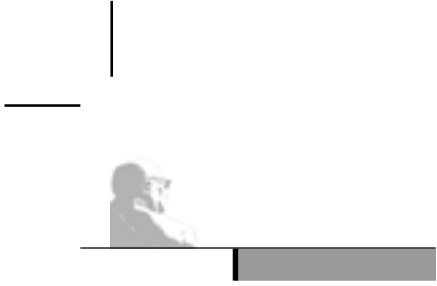






q/homs



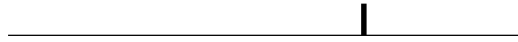




q/homs



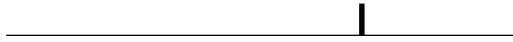




q/homs



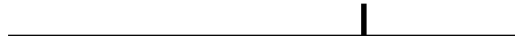




q/homs



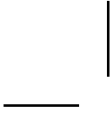




q/homs





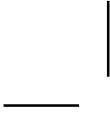


BACK

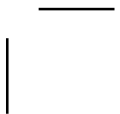
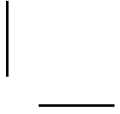


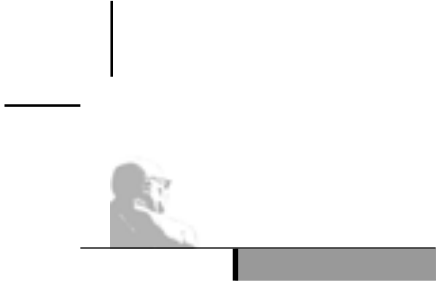


Thomas Zorn











g/homs



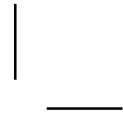




q/homs







g/homs

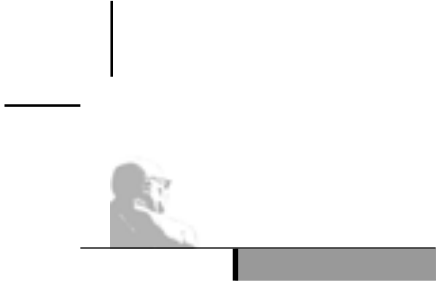






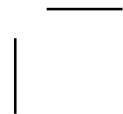
g/homs







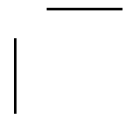
g/homs

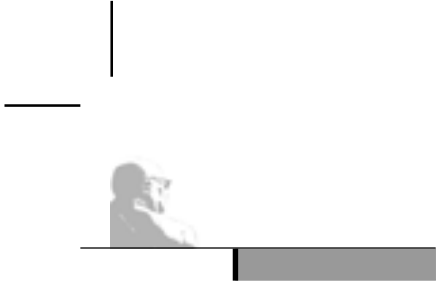


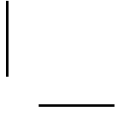




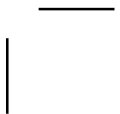
g/homs

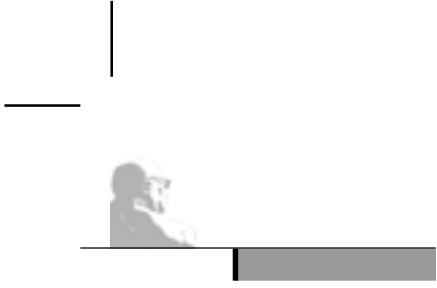






g/homs

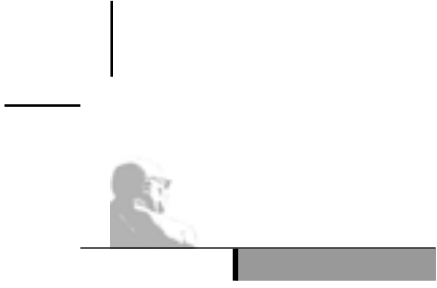






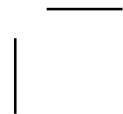
g/homs







g/homs

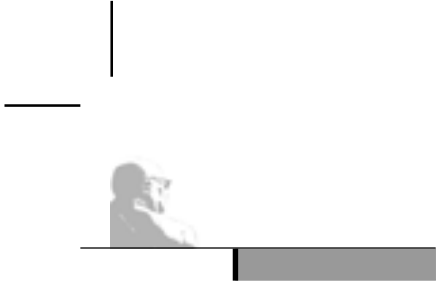






g/homs

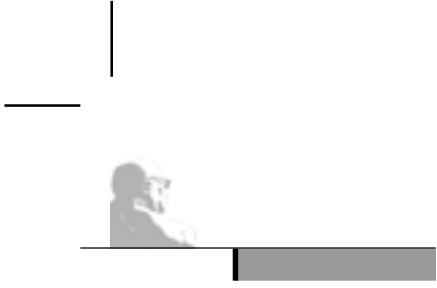






1
q/homs







g/homs







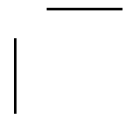
q/homs







g/homs

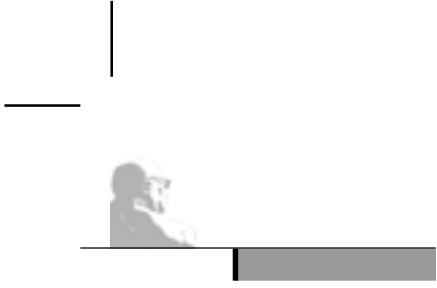






g/homs







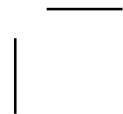
g/homs

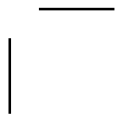
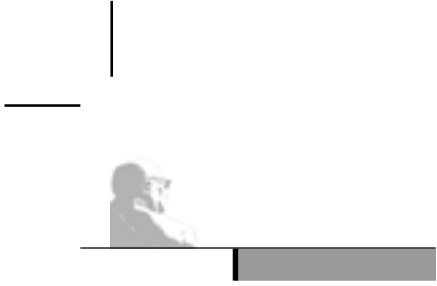






g/homs







1
q/homs

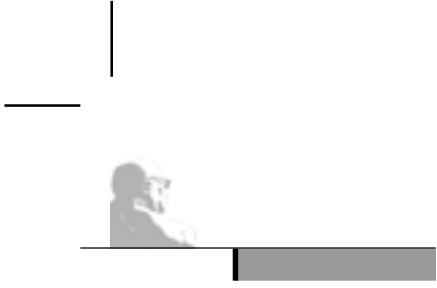






g/homs



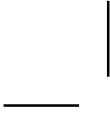




g/homs







32X



